Overbetuwe uit de schulden

Schuldhulpverlening in Overbetuwe

Rekenkamercommissie Overbetuwe
23 maart 2021

gemeente Overbetuwe

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
Onderzoeksvraag	5
Het beleid	7
De uitvoering	13
De monitoring en resultaten	21
Doeltreffendheid	22
Doelmatigheid	23
Conclusies	24
Aanbevelingen (aansluitend bij de conclusies)	25
Bestuurlijke reactie	26
Nawoord	27
Bijlage 1: Normenkader	28
Bijlage 2: Onderzochte documentatie	30
Bijlage 3: Geïnterviewde personen	31
Bijlage 4: Keten schuldhulpverlening	32
Bijlage 5: Webpagina ‘Hulp bij schulden’	33

Voorwoord

Voor u ligt het resultaat van ons onderzoek naar (de uitvoering van) het schuldhulpverleningsbeleid in Overbetuwe. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden in een heel bijzondere periode. Niet alleen is het hele onderzoek (als gevolg van de pandemie) op afstand uitgevoerd, maar is tijdens het onderzoek inmiddels ook de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) van kracht geworden en is de gemeente Overbetuwe gestart met de herijking van het schuldhulpverleningsbeleid.

En hoewel de economische gevolgen van de pandemie vooralsnog lijken mee te vallen is nog niet exact te voorzien wat de effecten zullen zijn op het niveau van individuele huishoudens. Het is immers ook helder dat verschillende groepen werknemers en ondernemers bovengemiddeld veel last hebben ondervonden en ondervinden van de huidige situatie. Een goede schuldhulpverleningsaanpak dan kan in de toekomst mogelijk veel leed voorkomen.

Wij wensen u veel leesplezier toe.

Elst, 21 maart 2021

Inleiding

Een relatieve lange periode van economische groei werd plotseling afgebroken door de mondiale uitbraak van Covid-19. Een aantal maanden lag een aanzienlijk deel van de economie vrijwel helemaal stil en grote sommen overheidsgeld voorkwamen dat tal van ondernemers hun activiteiten helemaal moesten staken of werknemers werkloos thuis kwamen te zitten. En hoewel de economie weer langzaam lijkt aantrekken is het gevaar zeker nog niet helemaal verdwenen. Wat zeker niet is verdwenen is een groep huishoudens die ook al voor deze crisis problemen hadden om de eindjes aan elkaar te knopen, i.c. huishoudens met problematische schulden.

Want ondanks de economische voorspoed van afgelopen jaren en daarmee het gedaalde aantal huishoudens zonder betaald werk, was er voor de crisis en is er zeker op dit moment sprake van een aanzienlijk aantal huishoudens dat met (problematische) schulden te maken heeft. De oorzaken zijn vaak net zo divers als de huishoudens zelf. In het vigerende coalitieprogramma van Overbetuwe is de ambitie opgenomen om deze bestuursperiode tot verbetering van de schuldhulpverlening te komen.

De coalitiepartijen willen problemen zoveel mogelijk “aan de voorkant” voorkomen en willen inzetten op zowel preventie als op goede nazorg. Een doelstelling die in het verlengde lijkt te liggen van de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening die op 1 januari 2021 van kracht wordt en die gemeenten verplicht om alle signalen die zij ontvangen in het kader van vroegsignalering actief na te gaan.

In ons onderzoeksplan 2020 hebben wij aangegeven te willen onderzoeken in hoeverre (de uitvoering van) het bestaande beleid, o.a. vastgelegd in het Beleidsplan Schuldhulpverlening Overbetuwe 2014, heeft geleid tot een doeltreffende en doelmatige aanpak van dit vraagstuk. Wat we op het moment dat wij ons onderzoeksplan vaststelden natuurlijk onmogelijk hadden kunnen voorzien is de crisissituatie waarin we nu verkeren.

De NVKK, de brancheorganisatie voor organisaties die werkzaam zijn op het gebied van sociale kredietverlening, schuldhulpverlening, budgetbeheer en bewindvoering verwachtte in juli van het afgelopen jaar voor 2020 een stijging van het aantal mensen met betalingsproblemen van 30% en eveneens een stijging van 30% wat betreft het aantal mensen met schulden.[1] Redenen genoeg dus om te onderzoeken in hoeverre Overbetuwe er in slaagt haar eigen ambitie te realiseren en is voorbereid op de veranderende wetgeving.

[1] NVKK, brief aan colleges van B&W met oproep middelen vrij te maken voor financiële hulpverlening, d.d. 16 juli 2020

Onderzoeksvraag

Het voorafgaande heeft geleid tot twee onderzoeksvragen:
1. Is (de uitvoering van) het vastgestelde schuldhulpverleningsbeleid effectief en doelmatig?
2. Is de gemeente Overbetuwe voldoende voorbereid op de wijziging van de Wet gemeentelijk schuldhulpverlening per 1 januari 2021?

Deze twee onderzoeksvragen vallen uiteen in een aantal deelvragen:

A. de doelen en het beleid
   a. Wat zijn de beoogde doelen (effecten) van het gemeentelijke schuldhulpverleningsbeleid?
   b. In hoeverre sluit het beleid aan op aanstaande wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening?
   c. Is er sprake van een (heldere) samenhang tussen de beleidsdoelstellingen en de in het schuldhulpverleningsbeleid opgenomen activiteiten?
   d. Is er sprake van beleid ten aanzien van vroegsignalering?

B. de uitvoering
   a. Hoe is aan de uitvoering daadwerkelijk vorm gegeven en wie zijn er mee belast? Waar blijkt dit uit?
   b. In hoeverre wordt het door de gemeenteraad vastgestelde beleid daadwerkelijk uitgevoerd? Waar blijkt dit uit?
   c. Hoe wordt in de praktijk vorm gegeven aan schuldpreventie, vroegsignalering, curatie in de vorm van schuldregelingen (al dan niet met kwijtschelding) en nazorg?

C. de controle/ toezicht
   a. Hoe is intern ambtelijk en bestuurlijk het toezicht op de naleving van de uitvoering ingericht? Waar blijkt dit uit?
   b. Hoe wordt de gemeenteraad in staat gesteld de uitvoering te controleren? Waar blijkt dit uit?

D. de doeltreffendheid/ effectiviteit
   a. Is er (gelet op de antwoorden op de eerdere deelvragen, verkregen uit interviews) sprake van een effectief schuldhulpverleningsbeleid? Met andere woorden, in hoeverre worden de door de raad vastgestelde ambities concreet[2] gehaald?

F. de doelmatigheid
   a. Is er (gelet op de antwoorden op de eerdere deelvragen, verkregen uit de vragenlijsten en interviews) sprake van een doelmatig schuldhulpverleningsbeleid? Met andere woorden, in hoeverre is er sprake van een balans tussen de ingezette middelen (en lasten) en resultaten?

[2] Dat wil zeggen meetbaar, aantoonbaar. Wat is het bereik? Wat zijn de resultaten?

Onderzoeksaanpak

Het onderzoek heeft zowel een retrospectief als een prospectief karakter. We hebben terug gekeken over de periode vanaf de laatste vaststelling van het vigerende schuldhulpverleningsbeleid en we kijken vooruit naar de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening per 1 januari 2021. Gegeven de beperkte omvang van het onderzoeksbudget (in relatie tot het onderzoeksprogramma) heeft de commissie het onderzoek zelf uitgevoerd.

Als gevolg van de beperkende maatregelen rondom corona heeft het onderzoek één à twee maanden vertraging opgelopen ten aanzien van de oorspronkelijke planning.

De geplande stappen inhoudelijk en in tijd geplaatst:

0. *Vastellen onderzoeksaanpak (september 2020)*

1. *Toelichting op de onderwerpkeuze en start (oktober 2020)*
   - Informeren gemeenteraad, college van B&W, de ambtelijke organisatie.
   - Verzamelen en productie door de ambtelijke organisatie van gevraagde documentatie.

2. *Deskonderzoek (oktober/ november 2020)*
   - Verzamelen en beoordelen beleidsdocumenten, verordening(-en) en uitvoeringsregels.
   - Wat betreft de feitelijke uitvoering en monitoring: Eventuele rapportages, evaluaties, interne controles, 213a, jaarrekeningen 2016-2019. Benutting regelingen ten opzichte van de (te verwachten) problematiek in de populatie.
   - In beeld brengen sociaal-maatschappelijk profiel Overbetuwe, eventuele relevante literatuur en publicaties SCP.

3. *Interviews (december 2020)*
   Gesprekken te houden na afronding en op basis van resultaten uit deskonderzoek met portefeuillehouder, ambtelijk betrokkenen, Participatieraad Overbetuwe, evt. (vertegenwoordigers) doelgroep. Naar aanleiding van deze interviews eventueel met anderen.

4. *Productie feitenrelaas (december 2020)*
   Verwerken van verkregen informatie, formuleren van bevindingen, (voorlopige) conclusies en (voorlopige) aanbevelingen. Gereedmaken rapportage voor ambtelijke en bestuurlijke reactie.

5. *Ambtelijk wederhoor en bestuurlijke reactie (januari/ februari 2021)*

6. *Oplevering (maart 2021)*

Het beleid

Overbetuwe in cijfers

De groep inwoners die het meest in aanraking komen met schuldhulpverlening is de groep inwoners met een bijstandsuitkering. Op een totaal aantal van 20.500 huishoudens bedroeg dit in het tweede halfjaar van 2019 circa 2,9%[3] en dat is uiteraard een beperkte groep.

Indien we er echter (zoals in het beleidsplan is aangegeven[4]) er van uitgaan dat voor ieder huishouden met een inkomen tot 120% van wettelijk sociaal minimum (bijstandsniveau) de kans om in armoede te raken of schulden op te bouwen groot is, dan laat zich wat betreft het schuldhulpverleningsbeleid globaal een doelgroep berekenen van circa 1.200 huishoudens.[5]

In het algemeen kan gesteld worden dat er in de gemeente Overbetuwe, in vergelijking met het gemiddelde in de provincie Gelderland of Nederland als geheel, relatief weinig huishoudens leven van een bijstandsuitkering of een inkomen op dit niveau. Dit geldt zowel voor de groep inwoners vanaf 18 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd als voor gepensioneerden.

Wetgeving

De verplichting om inwoners met schulden te helpen, is vastgelegd in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Het gemeentebestuur is op grond van deze wet verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening aan zijn inwoners.

En hoewel gemeenten deze taak al lang uitvoeren is schuldhulpverlening pas vanaf 2012 een wettelijke taak. De Wet schuldhulpverlening geeft gemeenten een ruim kader waarbinnen de gemeente de schuldhulpverlening zelf kan vormgeven. Dat betekent dat gemeenten, binnen de kaders van de wet, zelf lokaal invulling kunnen geven aan de wijze waarop zij aan deze wet uitvoering geven. Meestal is schuldhulpverlening een onderdeel van of verbonden met het gemeentelijk armoede- of minimabeleid. Ook in Overbetuwe.

Met ingang van 1 januari 2021 treedt de gewijzigde Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening en het inwerkingtredingsbesluit in werking. Met deze wijziging krijgen gemeenten per 2021 de mogelijkheid om gegevens van burgers met betalingsachterstanden in een vroeg stadium uit te wisselen met woningcorporaties, energie- en drinkwaterbedrijven en zorgverzekeraars. Dat betekent dat gemeenten eerder dan voorheen in staat zijn om mensen met schulden tijdig in beeld te krijgen en eventuele hulp en ondersteuning te kunnen aanbieden. De verwachting is dat door deze toegenomen mogelijkheden voor vroegsignalering mensen eerder kunnen worden geholpen en verergering van de situatie kan worden voorkomen.

Zo mag het college persoonsgegevens van inwoners, die het college heeft verkregen voor de uitvoering van de taken die bij of krachtens de Jeugdwet, de Participatiewet of de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, als dat noodzakelijk is ook gebruiken voor de uitvoering van Wgs. Uitwisseling van informatie dus tussen verschillende ‘leefdomeinen’, met als doel om eerder dan voorheen mogelijk was hulp te kunnen bieden.[6] Het is evident dat dit nogal een ingrijpende wijziging is en een aantal waarborgen ten aanzien van het gebruik en de beveiliging van deze gegevens vraagt.

[3] Waarstaatjegemeente.nl (2e halfjaar 2019).
[4] Beleidsplan Samen zorgen voor perspectief, pagina 9.
[5] CBS, inkomens 2020.
[6] Gewijzigde Wgs 2021, artikel 8d.

De wet kent een aantal expliciete uitsluitingseisen op grond waarvan het college een aanvraag moet of kan afwijzen. Zo *moet* de betreffende persoon een ingezetene zijn (van Overbetuwe) die rechtmatig in Nederland verblijft en *kan* het college hulpverlening weigeren indien de betreffende persoon reeds eerder van deze vorm van ondersteuning gebruik heeft gemaakt of onherroepelijk is veroordeeld vanwege fraude ten nadele van een bestuursorgaan (in dit geval zal dat meestal de gemeente Overbetuwe of een andere uitkeringsinstantie zijn).[7]

Daarnaast kent de Wgs een aantal verplichte termijnen waarbinnen er met betrokkene een gesprek moet hebben plaats gevonden en dient de betrokken inwoner mee te werken voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is. Bestuursorganen en andere bij algemene maatregel van bestuur aangewezen personen en instanties zijn verplicht om aan het college de voor de aanpak van de schulden noodzakelijke informatie te verstrekken.[8]

Lokaal beleid

De wetgever stelt een aantal formele eisen waaraan het lokaal schuldhulpverleningsbeleid ('het plan') moet voldoen.[9] Zo dient de gemeenteraad een beleidsplan vast te stellen dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening aan de inwoners voor een periode van ten hoogste vier jaren. Minimaal eens per vier jaar dient de gemeente Overbetuwe haar schuldhulpverleningsbeleid opnieuw vast te stellen.

In het beleid dienen de 'hoofdzaken' van het door de gemeente te voeren beleid betreffende de integrale schuldhulpverlening en het voorkomen dat personen schulden aangaan die ze niet kunnen betalen te zijn opgenomen. Duidelijk moet zijn welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen. Voorts welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen ten aanzien van de uitvoering, het maximaal aantal weken dat de gemeente nastreeft met betrekking tot de in wet genoemde termijnen en hoe schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wordt vormgegeven.

In 2019 heeft de gemeenteraad het beleidsplan 'Samen zorgen voor perspectief' vastgesteld. Dit beleidsplan vormt de basis voor het lokaal armoede- en schuldhulpverleningsbeleid van de gemeente Overbetuwe. Een belangrijke doelstelling in dit beleidsplan is de ambitie om (nog meer) in te zetten op preventie van armoede en schulden en de verbetering van de samenwerking tussen de verschillende diensten en initiatieven die zich bezig houden met armoede en schulden anderzijds. En, nadrukkelijk 'een andere benadering van de mens' die met armoede te maken heeft.[10]

De raad lijkt daarmee te hebben gekozen voor een verdere aanscherping van het daarvoor vigerende beleid, maar dus ook voor een koerswending. Klaarblijkelijk heeft het bestuur geconcludeerd dat de benadering van 'de mens' daarvoor niet meer voldeed.

Het beleidsplan lijkt voorzichtig te anticiperen op de per 2021 voorgenomen wetswijziging en geeft nadrukkelijk aan verbindingen te zoeken binnen de uitvoering en tussen verschillende levensgebieden. Nadrukkelijk wordt er dan ook bijvoorbeeld een verbinding gelegd met het project Overbetuwe Samen en de visie Participatiewet. Het is ook een 'dynamisch document' dat bijgesteld kan worden indien de situatie daarom vraagt. Niet duidelijk is hoe datakoppelingen tussen de afzonderlijke leefdomeinen zijn voorzien en hoe informatie-uitwisseling binnen de organisatie is ingericht.

[7] Wgs 2012, artikel 3.
[8] Wgs 2012, artikelen 7 en 8.
[9] Wgs 2012, artikel 2.
[10] Beleidsplan Samen zorgen voor perspectief, pagina 3.

Het beleidsplan vertrekt vanuit de eerder in de in de eerder verschenen startnotitie geformuleerde uitgangspunten[11], i.c.

- Uitgaan van het individu en oog hebben voor de effecten van armoede en schulden op cognitie en gedrag;
- In brede zin insteken op preventie van armoede en schulden, met extra aandacht voor kinderen en jongeren;
- In samenwerking met maatschappelijke partners en domein-overstijgend, een integrale toegang en dienstverlening realiseren;
- Een effectieve aanpak realiseren waarbij ruimte is voor maatwerk en die aantoonbaar bijdraagt aan de redzaamheid van inwoners.

Maar ook, en dat levert een aanvullend lijstje op, vanuit de uitgangspunten van het beleidsplan sociaal domein 2017-2020 en de notitie 'het gewone leven als basis', i.c.:

- Wij gaan altijd uit van de mogelijkheden van de inwoner;
- Wij werken altijd vanuit het principe van 'maatwerk';
- Eén gezin/huishouden, één plan, één regisseur;
- Inwoners doen bij voorkeur één keer hun verhaal;
- We bieden altijd onafhankelijke cliëntondersteuning aan;
- Bij bieden ruimte en vertrouwen aan de professional.

Vanuit het project Overbetuwe Samen wordt nog een aantal uitgangspunten aangereikt, i.c.:

- Het verder vorm geven van de 1-loket-gedachte;
- Verdere professionalisering van de uitvoering, met de inwoners binnen de gemeente als basis;
- Een andere vormgeving van het samenspel met de maatschappelijke partners, waarbij partnerschap op alle niveaus de basis vormt.

Er is dus, afgezien van het beperkte aantal eisen dat de wetgever stelt, in Overbetuwe heel wat literatuur voorhanden waarin kaders zijn opgenomen waarmee de lokale invulling van het (armoede- en) schuldhulpverleningsbeleid rekening dient te houden. Deze kaders dienen dus op de een of andere manier hun vertaling te vinden in de wijze waarop de ambities en doelen in het beleid zijn uitgewerkt en geoperationaliseerd in de uitvoering.

In het beleidsplan wordt expliciet verwezen naar het ecosysteemmodel waarin actoren of verschillende invloedssferen zijn weergegeven die aangrijpingspunten (kunnen) bieden voor beleid en/of uitvoering. Per 'schil' in dit ecosysteem is aangegeven op welke wijze deze van invloed (kunnen) zijn en hoe deze nadrukkelijk een rol (zouden moeten) krijgen in de aanpak.[12]

[11] Idem, pagina 4.
[12] Beleidsplan Samen zorgen voor perspectief, pagina 6 en 7.

De gemeente Overbetuwe kiest er dan ook voor om met een groot aantal ‘strategische partners’ samen te werken. Zo worden in het beleidsdocument de Stichting Noodfonds, Santé partners, Forte Welzijn, de Voedselbank, de Stichting leergeld en de woningcorporaties genoemd, uit breiden met scholen, werkgevers en eerstelijns gezondheidszorg. Vrijwel iedereen in Overbetuwe wordt dus ingezet (of ingeschakeld) om een bijdrage te leveren aan dit vraagstuk.

Verderop in het document treffen we, na de uitgangspunten, een aantal speerpunten aan die er voor moeten zorgen dat de inwoner in armoede en/of in schulden weer eigenaar wordt van en verantwoordelijk wordt voor zijn eigen leven:

1. De voorkant van armoede- en schuldenproblematiek: preventie en vroeg-signalering.
2. Een integrale toegang tot ondersteuning en een integraal aanbod.
3. Betaald werk waar mogelijk, sociale participatie als eerste stap.
4. De (lokale) samenleving in brede zin als partner bij het oplossen en voorkomen van armoede en schulden.
5. Kinderen in armoede als prioritaire doelgroep.
6. Doelmatige minimaregelingen en inkomensondersteuning.[13]

En omdat we geen onderzoek hebben gedaan naar het (bredere) armoedebeleid, beperken we ons, na al deze algemene uitgangs- en speerpunten tot die zaken die expliciet betrekking hebben op een doeltreffende en doelmatige schuldhulp(-dienst)verlening. Zonder overigens daarbij uit het oog te verliezen dat deze vorm van ondersteuning natuurlijk een nauwe samenhang met het armoede-/minimabeleid kent. Bij de beoordeling betrekken we uiteraard deze algemene kaders, maar hebben we ons primair gericht op datgene waartoe er feitelijk beleidsmatig is besloten en wat er feitelijk zou moeten zijn om de door de raad vastgestelde doelen en resultaten te bereiken (wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?[14]).

Het is duidelijk dat Overbetuwe als doel nastreeft om financiële problemen bij inwoners zo vroeg mogelijk te onderkennen en daarbij zoveel mogelijk gebruik wilt maken van de ‘omgeving’. Overbetuwe staat een ‘integrale aanpak’ voor, over de verschillende leefdomeinen heen, laagdrempelig en vanuit ‘één plan per gezin’.[15]

Wat gaat Overbetuwe hier concreet aan doen? Allereerst wordt er gezocht naar intensievere samenwerking met de directe omgeving van de groep die het aangaat. Zo wordt er aangekondigd er met de drie woningcorporaties een project wordt gestart gericht op vroeg-signalering. Lokale werkgevers en het werkgeversservicepunt (WSP) worden zoveel mogelijk betrokken en is er goede informatie beschikbaar over de verschillende regelingen, zowel voor arbeidsinschakeling als schulden. En om het netwerk te completeren zijn en worden ook kerken, 1e-lijnsgezondheidszorg en zelfs ervaringsdeskundigen betrokken. Vrijwel de hele lokale gemeenschap wordt betrokken bij de aanpak van dit vraagstuk. De gemeente faciliteert een tweejaarlijkse armoedeconferentie als bijdrage aan de onderlinge verbinding en samenwerking, kennisdeling en aansluiting bij de doelgroep.

Het intensiever betrekken van de ‘brede omgeving’ is een ontwikkeling die zich heeft voltrokken sinds de in 2007 vastgestelde beleidsnota ‘Grip op de knip’.[16] In die nota is de gemeentelijke rol gedefinieerd als “het regie voeren bij het opzetten en uitvoeren van de schuldhulpverlening en het

[13] Beleidsplan Samen zorgen voor perspectief, pagina 11.
[14] De 1e en 2e ‘W-vraag’.
[15] Beleidsplan Samen zorgen voor perspectief, pagina 13 .e.v.
[16] Nota Schuldhulpverlening ‘Grip op de knip’, 2007

zoeken van samenwerking met partijen die reeds vanuit hun eigen rol een taak hebben binnen de schuldhulpverlening." Er wordt dus samen gewerkt met organisaties binnen het domein van de schuldhulpverlening, professionals dus.

In het in 2014 verschenen Beleidsplan schuldhulpverlening is deze omgeving verbreed en wordt daar de gemeenschap aan toegevoegd: "Daarbij stimuleren wij de eigen sociale netwerken van de inwoners, van vrijwilligers in de wijk en van werkgevers in onze gemeente."[17] En nu, in 2019, dus ook de 1e-lijnsgezondheidszorg en ervaringsdeskundigen. Een steeds groter deel van de gemeenschap wordt ingezet om dit hardnekkige probleem vroegtijdig op te sporen en aan te pakken. De nieuwe Wgs stimuleert dit ook door informatie-uitwisseling tussen verschillende organisaties mogelijk te maken.

De gemeente Overbetuwe geeft aan gebruik te gaan maken van sociale media waarmee inwoners (anoniem) kunnen worden bereikt en voorgelicht over aan armoede gerelateerde problematiek. Informatie in begrijpelijke taal voor inwoners die te maken hebben met laaggeletterdheid, met een verstandelijke beperking en/of voor inwoners die de Nederlandse taal (nog) niet voldoende machtig zijn, dient beschikbaar te zijn. Er dient sprake te zijn van een laagdrempelige en brede toegang.

Er liep ten tijde van het opstellen van het beleidsplan een pilot coaching en waar mogelijk wordt bij (trajecten bij) jeugd en Wmo geïnventariseerd op financiële problematiek. En waar daar sprake van wordt er gewerkt aan een 'sluitend ondersteuningsaanbod dat voldoet aan 'één gezin, één plan'.

Het is duidelijk dat Overbetuwe werk wil maken van schuldhulpverlening (en armoede). Wat minder duidelijk is echter wanneer de gemeente Overbetuwe tevreden kan zijn met het resultaat van al haar inspanningen. Er zijn in het beleidsplan zeker een aantal indicatoren opgenomen die het succes van het beleid zouden moeten aangeven. Zo beoogt de gemeente om het aantal meldingen van inwoners met financiële problemen te laten stijgen. Van 150 meldingen in 2018 naar (meer dan) 175 meldingen in 2020.[18] Ook het aantal vroegsignaleringen moet toenemen (van 0) naar (meer dan) 25 meldingen. Een logische ambitie gegeven de wens om prioriteit te geven aan preventie. Onduidelijk is echter wat precies een 'vroegsignalering' is. Wanneer is er sprake van een situatie die uiteindelijk uitmondt in armoede en/of schuldhulpverlening?

De gemeente Overbetuwe beoogt zwaardere problematiek te voorkomen door er vroeg bij te zijn. Het aantal gevallen van beschermingsbewind[19] dient af te nemen en te worden vervangen door 'lichtere alternatieven'. Niet aangegeven is echter wat de nulwaarde (2020) is en wat nu precies de beoogde waarde van de betreffende indicator dient te zijn.

Daarbij merkt de rekenkamercommissie op dat beschermingsbewind geen gemeentelijke taak betreft en zeker geen alternatief is voor schuldhulpverlening (dat wel een gemeentelijke taak betreft).

Daarnaast heeft u ervoor gekozen om de geldigheidsduur van het participatiebeleid en het armoedebeleid gelijk op te laten lopen, net als de uitvoeringsplannen. Dat betekent dat u iedere vier jaar (want dat is de termijn die de wetgever stelt voor het actualiseren van het schuldhulpverlenings-

[17] Beleidsplan Schuldhulpverlening Overbetuwe, september 2014.
[18] Idem, pagina 23.
[19] Beschermingsbewind is een maatregel die een rechter kan uitspreken ten behoeve van een meerderjarige die naar objectieve maatstaven niet in staat is zijn belangen van vermogensrechtelijke aard zelf te behartigen. De maatregel houdt in dat de rechter een onafhankelijke, deskundige derde als bewindvoerder over het vermogen van de persoon aanstelt die de financiële huishouding overneemt. Er moet rekening en verantwoording worden afgelegd aan de kantonrechter.

beleid) een actualisatie van het armoede- en schuldhulpverlenings-beleid kunt verwachten. De eerstvolgende keer dus uiterlijk in juni 2023. Omdat er, afgezien van de Wgs, meerdere regelingen en verordeningen zijn die (op basis van wet- en regelgeving of lokale uitwerking) periodieke actualisatie behoeven verdient het mogelijk aanbeveling om hiervoor een meerjarige ‘beleidskalender’ op te stellen.

In februari 2020, negen maanden na de vaststelling door de raad van het nieuwe beleidsplan, werd in het college de evaluatie van het (door de raad in 2018 vastgestelde) uitvoeringsplan schulden en preventie ‘Opgeteld Beter’ behandeld en ter informatie aan de raad gestuurd.[20] Dit uitvoeringsplan is inmiddels geheel geïntegreerd in het nieuwe uitvoeringsplan integraal armoedebeleid. De in evaluatie opgenomen bevindingen zijn nagenoeg in zijn geheel in het nieuwe beleid en de vastgestelde aanpak overgenomen. Meer aandacht voor jongeren, een sterk accent op preventie, ruimte voor maatwerk en ‘onorthodoxe oplossingen’. De ‘omgekeerde toets’, nog een pilot in de vorige periode is nu opgenomen in het nieuwe armoedebeleid. “We denken mee met de inwoner en bekijken of zijn wens past binnen de doelstelling van de wetten van het sociaal domein. Van daaruit werken we aan maatwerk zonder dat er sprake is van willekeur.”

[20] B&W-voorstel Eindverantwoording uitvoeringsplan Opgeteld Beter, februari 2020 (20bw000065), ter informatie aan de raad gestuurd.

De uitvoering

De organisatie

Binnen de gemeentelijke organisatie is er sprake van een heldere toedeling van de taken op het gebied van beleid en uitvoering. Het Team Beleid Sociaal Domein is verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding en beleidsmonitoring. Binnen het team is daarvoor op zijn beurt een beleidsmedewerker armoede (beleid) verantwoordelijk. Hij volgt landelijke ontwikkelingen, ziet toe op de uitvoering van het beleid en bereidt zo nodig wijzigingen in beleid voor en adviseert daarover aan het college van B&W.

Binnen de ambtelijke organisatie wordt door het Team Uitvoering Sociaal Domein uitvoering gegeven aan schuldhulpverlening. De betreffende teammanager is budgetverantwoordelijk voor de gemeentelijke schuldhulpmiddelen. De beleidsmedewerker armoede adviseert hem met betrekking tot de uitgaven die ten laste komen van dit budget. De coördinator Sociaal Team Overbetuwe (met het aandachtsveld schuldhulpverlening) verzorgt de aansturing van de schulddienstverleners (consulenten).

De consulenten behandelen meldingen van mensen met financiële problemen. Deze komen op verschillende manieren bij de gemeente binnen. Hierna volgt een aanmeldgesprek om de problemen in beeld te brengen. Er wordt bekeken wat er nodig is om de situatie te stabiliseren. Indien nodig worden de netwerkpartners ingeschakeld. Indien er sprake is van een problematische schuldensituatie en de volgende stap een schuldenregeling is, wordt een compleet dossier overgedragen aan PLANgroep, die namens de gemeente het minnelijk en wettelijk traject verzorgt. De gemeente Overbetuwe blijft echter regisseur van het dossier.

Het is voor de gemeente Overbetuwe niet inzichtelijk hoeveel inwoners met een hulpvraag in welke fase van het proces zitten omdat het betreffende systeem (Civision) hierop niet is ingericht. Per maand melden zich ongeveer 15 à 20 mensen met een hulpvraag. Vanwege Covid ligt dit aantal (op dit moment tijdens de onderzoeksperiode) lager.[21]

Er vindt afstemming plaats tussen de consulenten schulddienstverlening (uitvoering) en de beleidsmedewerker armoede de uitvoering. Iedere inwoner die zich bij de gemeente Overbetuwe meldt wordt door de medewerkers schulddienstverlening gesproken. Zij onderhouden daarnaast ook de contacten met partijen die van belang zijn voor schuldtrajecten.

Op de gemeentelijk website is een goed vindbare en toegankelijke pagina waar inwoners met vragen eenvoudig voor informatie of met vragen terecht kunnen.[22] Inwoners kunnen door het sturen van een e-mail of een telefoontje contact zoeken of zelf langskomen tijdens het inloopspreekuur van het team Sociaal Domein.

[21] Interviews
[22] https://www.overbetuwe.nl/Inwoners/Zorg_inkomen_en_werk/Inkomen/Hulp_bij_schulden

Iedere woensdag van 13.00 tot 17.00 uur een financieel spreekuur in het Ambtshuis in Elst waar inwoners zonder afspraak binnen kunnen lopen en waar inwoners gratis geholpen bij vragen over schulden of geldzorgen. De gemeente biedt alle inwoners die zich melden een Budget-op-maat gesprek aan. Dit is een vrijblijvend informatie en adviesgesprek. Met de komst van Overbetuwe SAMEN krijgt dit een verdere invulling.

Op webpagina vindt de bezoeker verder verwijzingen naar thema 's als (bijzondere) bijstand, collectieve zorgverzekering, minimaregelingen en hulp bij huurachterstanden. Ook is er een weblink te vinden waar inwoners zelf een realistisch aflosplan kunnen maken (zelfjeschuldenregelen.nl).

De operationalisering van het beleid

In het beleidsplan wordt een (integraal) uitvoeringsplan aangekondigd waarin het (bestaande) uitvoeringsplan Schulden en Preventie 'Opgeteld beter'[23] wordt geïntegreerd. Dit uitvoeringsplan (waarvan het beleidsplan stelt dat dit in het 3e kwartaal van 2019 ter besluitvorming zal worden voorgelegd) is in mei 2020 aan het college van B&W aangeboden en ter informatie gestuurd aan de gemeenteraad.[24]

Het uitvoeringsplan kent (in hoofdstuk 2, armoede en schuldhulpverlening) hetzelfde zestal speerpunten als uit het Beleidsplan 'Samen zorgen voor perspectief'. Bij ieder speerpunt is aangegeven welke prestatie, met welk resultaat de gemeente Overbetuwe nastreeft en door wie deze prestatie, wanneer met welke middelen dient te zijn behaald.[25] In een enkel geval zijn er middelen opgenomen, bij de meeste activiteiten staat onder het kopje 'kosten' enkel 'bedrijfsvoering'. Hiermee worden de interne kosten bedoeld zoals de ambtelijke salariskosten en huisvesting. Het is bij die activiteiten (en dat zijn de meeste) niet duidelijk met hoeveel middelen er tot resultaat moet worden gekomen. Wij hebben hieronder per speerpunt de prestaties (eigenlijk activiteiten) en resultaten weergegeven die expliciet betrekking hebben op schuldhulpverlening.

1. Preventie en vroeg-signalering.

Ten aanzien van preventie en vroegsignalering wil de gemeente Overbetuwe vindplaatsen in de schuldhulpverlening 'maximaal benutten'. Samen met ketenpartners en de inwoners wil de gemeente meer mensen bereiken met financiële problemen of die in stille armoede leven.

Het aantal maatschappelijke partners met wie wordt samengewerkt wordt uitgebreid met Menzis, Vattenfall en Vitens.[26] Met het gebruik van de zelfredzaamheidsmatrix worden eerder financiële problemen gesignaleerd en wordt er informatie gedeeld met samenwerkingspartners. Informatie wordt in begrijpelijke taal aangeboden en er wordt een aanpak ontwikkelt om 'werkende armen' te bereiken en te ondersteunen. De inzet van budgetcoaching wordt gecontinueerd en is een spreekuur voor inwoner door een sociaal raadspersoon die behulpzaam is met het invullen van formulieren, belastingzaken en administratie.

[23] Door de raad vastgesteld op 6 februari 2018.
[24] Uitvoeringsplan integraal armoedebeleid 2019-2022 en B&W-voorstel Uitvoeringsplan Armoedebeleid 2019-2022, 19 mei 2020.
[25] Uitvoeringsplan integraal armoedebeleid 2019-2022, pag 3 t/m 6.
[26] Uitvoeringsplan integraal armoedebeleid 2019-2022, hoofdstuk 2, activiteit 1.

2. Een integrale toegang tot hulpaanbod.

Bij de uitvraag voor jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning worden ook de onderwerpen financiën en schulden betrokken en er is aandacht voor nazorg in de schuldhulpverlening.

3. Sociale participatie op weg naar betaald werk.

Het te behalen resultaat is een 'goed zicht op de mogelijkheden van doelgroep' door middel van het doorlopen van het bestand en het uitbrengen van een rapportage. Daarnaast het vergroten van de betrokkenheid van ondernemers en het bedrijfsleven en het creëren van kansen voor jongvolwassenen in de leeftijd van 18 t/m 23 jaar.

4. De (lokale) samenleving partner bij het oplossen en voorkomen van armoede en schulden.

Het bestaande netwerk van ketenpartners wordt uitgebreid of de samenwerking wordt indien nodig geïntensiveerd. Ketenpartners worden ingezet met het oog op vroegsignalering en samen met hen wordt een groep ervaringsdeskundigen samengesteld zodat er begrip wordt 'gekweekt' over armoede in de lokale samenleving.

5. Kinderen in armoede als prioritaire doelgroep.

Naast kinderen in de leeftijdscategorie tot 18 jaar is er extra aandacht voor de groep kwetsbare jongeren tussen 18 en 23 jaar.

6. Doelmatige minimaregelingen en inkomensondersteuning.

Voor dit speerpunt is geen enkele activiteit opgenomen. Dat is opvallend. Het is onduidelijk of de gemeente Overbetuwe daarmee wellicht van mening is dat er reeds in voldoende mate sprake is van een doelmatige minimaregeling en inkomensondersteuning. In dit verband merken wij op dat recent de Meedoenregeling in de plaats is gekomen voor de Gelrepas. Daarnaast heeft de raad besloten om het budget van het persoonlijk minimabudget structureel te verhogen met €100.000,-. Beide voorzieningen zijn opgenomen in de Verordening minimaregeling Overbetuwe.

De (daadwerkelijke) beleidsuitvoering

Op basis van de beschikbare rapportages en interviews komen wij, per in het uitvoeringsplan vastgelegd speerpunt, tot de volgende bevindingen. Met name in de eindverantwoording van het uitvoeringsplan 'Opgeteld Beter'[27] vinden we een groot aantal activiteiten die een bijdrage leveren aan de gestelde doelen.

1. Preventie en vroegsignalering al stevig verankerd

   Een belangrijk onderdeel van de aanpak rondom preventie en vroegsignalering is de kennisvermeerdering bij de doelgroep. Een doelgroep waar gemiddeld genomen laaggeletterdheid en digitaal analfabetisme frequenter voorkomt.

   Zo is de website aangepast en beter toegankelijk gemaakt en met enige regelmatig is er aandacht voor financiële bewustwording op de Gemeentepagina. De voor de doelgroep bestemde informatie wordt in begrijpelijke taal aangeboden.

[27] Eindverantwoording van het uitvoeringsplan 'Opgeteld Beter', B&W 11 februari 2020

Jaarlijks is er een ‘cursus omgaan met geld’ en wordt er een cursus ‘Omgaan met geldzaken’ georganiseerd door Santé Partners (maatschappelijk werk) in samenwerking met Forte Welzijn. Forte Welzijn verzorgt sinds het voorjaar van 2018 daarnaast een zogenaamd ‘toeslagenspreekuur’, bedoeld voor inwoners met een laag inkomen. Vrijwilligers zijn, op afspraak, behulpzaam bij het invullen of wijzigen van de toeslagen van de Belastingdienst, zoals de zorgtoeslag, de huurtoeslag, het kindgebonden budget en de kinderopvang toeslag.[28]

Wat betreft vroegsignalering en preventie zijn er door de gemeente Overbetuwe afspraken gemaakt met de woningstichting Heteren, de Woonstichting Valburg en Vivare en verwerkt in het convenant ‘Actief eropaf Overbetuwe’.[29] Het doel is om problematische schulden bij bewoners van huurwoningen te voorkomen en schulden in een vroeg stadium te signaleren. Zo worden huurders met een huurachterstand van twee maanden door de corporaties doorgegeven aan de gemeente Overbetuwe.

In de praktijk blijkt dat er slechts heel weinig signalen van deze partners bij de (consulenten van de) gemeente Overbetuwe terecht komen. Over heel 2020 was er (tot 2 december) slechts sprake van 3 signalen. Het is onduidelijk waarom dit aantal zo laag is. Met ingang van 2021 zal dit worden uitgebreid met schulden op andere vlakken zoals energie- en zorgverleningsschulden.

Namens de gemeente gaan medewerkers van welzijnsorganisatie Rijnstad vervolgens bij deze mensen langs. Ze bekijken de financiële situatie van de huurder en er wordt nagegaan of de bewoners gebruik maken van regelingen en voorzieningen, zoals huur- en zorgtoeslagen. Vervolgens wordt een plan gemaakt dat ervoor moet zorgen dat de achterstand wordt ingelopen.[30] Binnen deze aanpak kan eventueel een budgetcoach worden ingezet of schuldhulpbemiddeling. De pilot is onlangs afgelopen (1 oktober 2020) en inmiddels geïntegreerd in de reguliere aanpak.

Wat betreft de preventie bij jongeren vanaf 18 jaar is er begin 2019 gekozen voor de aanpak Geld(t)voorjou[31]. Een overzichtelijke en complete webpagina met al die zaken die voor jongeren van belang zijn zodra ze 18 jaar oud worden, zoals huur, Digid, belastingen, de zorgverzekering, studiefinanciering en werk en waar zij eventuele informatie kunnen vinden. Zelfs het thema ‘seks’ (mede in relatie tot de zorgverzekering) wordt niet vermeden, waarbij helder wordt aangegeven waar eventuele hulp bij onveilige seks te vinden is. De preventieve doelstelling van deze aanpak is duidelijk: laagdrempelige toegankelijke informatie voor deze doelgroep.

De meerwaarde van deze webpagina valt of staat natuurlijk met de kwaliteit en de actualiteit van de aangeboden informatie. Zo is op de webpagina bij het onderwerp ‘Zorg voor inkomen’ de link naar de webpagina ‘uitkering’ niet meer functioneel.[32] In februari 2019 heeft u hierover technische raadsvragen beantwoord. De in deze beantwoording door het college aangegeven suggestie om bij het onderwerp van ‘WA-verzekering’ te verwijzen naar de mogelijkheid om tot het 27e jaar bij je ouders meeverzekerd te zijn en hierover te overleggen met ouders is niet opgenomen. Er wordt enkel verwezen naar de websites van Independer en de Consumentenbond.[33]

[28] https://www.kernteamsoverbetuwe.nl/Nieuws/977575.aspx.
[29] ‘Actief Eropaf Overbetuwe’ ondertekend op 1 oktober 2019.
[30] https://www.overbetuwe.nl/Inwoners/Zorg_inkomen_en_werk/Inkomen/Hulp_bij_huurachterstand_actief_eropaf.
[31] https://www.geldtvoorjou.nl/.
[32] https://www.geldtvoorjou.nl/, 15 november 2020.
[33] Beantwoording technische vragen GBO, 14 februari 2019 (19int00552).

Een andere kwetsbare groep is de groep statushouders. In 2020 en 2021 verwelkomt de gemeente Overbetuwe naar verwachting circa 30 statushouders binnen haar gemeentegrenzen. Zij moeten verplicht inburgeren. De ambitie is dat 90% van deze nieuwkomers binnen drie maanden na huisvesting is gestart met het inburgeringstraject en 40% binnen 2 jaar (vanuit de bijstand) uitstroomt naar werk of studie.[34] De gemeente Overbetuwe lijkt daarin, wat betreft het begeleiden naar financiële zelfstandigheid (betaald werk), rekening houdend met de kenmerken van deze groep, relatief succesvol.[35] [36] Opvallend is dat met name zij die (vanuit een uitkering) betaald werken vinden relatief vaak in de problemen komen omdat er op dat moment van alles verandert ten aanzien van zaken zoals toeslagen en ondersteuning.

Verschillende maatschappelijke partners houden zich in Overbetuwe, met een specifiek op deze doelgroep afgestemd aanbod, bezig met de begeleiding van deze groep inwoners. Nadrukkelijk ook op het gebied van inkomen en (de preventie van) schulden. Op de website van VluchtelingenWerk zijn bijvoorbeeld filmpjes te vinden die uitleg geven over financiële zaken zoals het betalen per app, online post ordenen, een uitkering aanvragen, phishing en social mediafraude.[37]

Daarnaast wordt er, in het kader van 'Eurowijzer', financiële begeleiding aangeboden.[38] Samen met het Nibud biedt VluchtelingenWerk de training 'Omgaan met Geld in NL' aan, waarvan een belangrijk inmiddels is vertaald in de talen van de grootste groep statushouders (Syrië en Eritrea). De training is gericht op informatieuitwisseling en het aanleren van vaardigheden. Vluchtelingen worden persoonlijk gecoacht door hun maatschappelijk begeleider, met extra aandacht voor het financiële domein. VluchtelingenWerk werkt daarbij overigens intensief samen met de verantwoordelijk klantregisseur van de gemeente.

Niet alleen jongeren en statushouders, maar ook ondernemers (ZZP-ers) krijgen bijzondere aandacht in het lokaal beleid. Zelfstandige ondernemers die op zoek zijn naar inkomensondersteuning en schuldhulpverlening worden (via de website van de gemeente Overbetuwe) verwezen naar een webpagina van de gemeente Arnhem 'bijstand voor ondernemers'.[39] Daarnaast is de gemeente Overbetuwe gestart met het pilotproject 'Over Rood'. Dit is een vrijwilligersorganisatie die kleine ondernemers begeleidt naar een financieel gezonde toekomst.

Een initiatief, specifiek gericht op inwoners met een bijstandsuitkering is de collectieve zorgverzekering, afgesloten bij Menzis. Zo wordt voorkomen dat hoge uitgaven voor zorg bij deze financieel kwetsbare groep inwoners niet leidt tot problematische schulden.

Een maandelijks lokaal schuldenoverleg (LSO) tussen de verschillende lokaal actieve maatschappelijke partners biedt gelegenheid om met elkaar in gesprek te blijven over de casuïstiek en de onderlinge samenwerking verder te verstevigen en uit te bouwen. Ieder kwartaal vindt er afstemming plaats tussen de gemeente Overbetuwe en PLANgroep en jaarlijks zijn er minimaal twee bijeenkomsten met de ketenpartners in het Armoedenetwerk. Vroegtijdige signalering speelt daarbij een belangrijke rol. Samen met de ketenpartners en de inwoners wil de gemeente meer mensen bereiken met financiële problemen of die in stille armoede leven.

[34] Nieuwkomers 2020 en verder. Integratie, Participatie en meedoen naar vermogen (20uit03160).
[35] https://www.gelderlander.nl/overbetuwe/veel-statushouders-aan-het-werk-in-overbetuwe-individuele-aanpak-is-de-sleutel-naar-succes~a94ceb5b/.
[36] Informatiememo, stand van zaken versnelde integratie statushouders, 14 januari 2019 (19int00151).
[37] https://www.vluchtelingenwerk.nl/oostnederland/filmpjes-voor-statushouders-over-financiele-zaken.
[38] https://www.vluchtelingenwerk.nl/oostnederland/financiele-begeleiding.
[39] https://www.arnhem.nl/Ondernemers/Financi_n/bureau_zelfstandigen_bijstand_voor_ondernemers.

Zo worden samen met woningcorporaties huisbezoeken afgelegd bij mensen met betalingsachterstanden en wordt het aantal maatschappelijke partners met wie wordt samengewerkt uitgebreid met Menzis, Vattenfall en Vitens. Met het gebruik van de zelfredzaamheidsmatrix zouden financiële problemen eerder gesignaleerd moeten worden en zou er (vooruitlopend op de wetswijziging per 2021) informatie gedeeld met samenwerkingspartners. Hoewel iedere consulent deze methodiek zou moeten gebruiken blijkt de praktijk echter anders. Dit aspect zal worden meegenomen in de evaluatie van het beleidsplan.[40]

2. Integrale toegang nog in ontwikkeling, afstemming gevraagd achter de toegang

Zoals hiervoor al is aangegeven is er elke woensdagmiddag een inloopspreekuur schuldhulpverlening op het Ambtshuis en vindt er een doorontwikkeling plaats van Overbetuwe SAMEN naar een integrale toegang waar inwoners terecht kunnen voor informatie, voorlichting en hulp. Dat betekent dat er bij de keukentafelgesprekken financiën nadrukkelijk een gespreksonderwerp zijn, afgezien uiteraard van de vragen met betrekking tot maatschappelijke ondersteuning en jeugd.

De rekenkamercommissie merkt daarbij op dat deze 'integraliteit aan de 'poort' een heel mooie ontwikkeling is, maar dat dit uiteraard enkel dan zin heeft indien er ook 'achter de poort' goede onderlinge afstemming plaats vindt. En daaraan lijkt het in de achterliggende periode nogal eens te hebben ontbroken. Weliswaar vindt er regelmatig overleg plaats met de teams jeugd, bijzondere bijstand en werk & Inkomen, maar door wisselingen in het personeelsbestand blijft dit aandacht vragen. Daarnaast is er afstemming met de afdeling belastingen en kwijtschelding.[41] Ook externe partners merken op dat continuïteit in de afgelopen periode een belangrijk aandachtspunt is geweest, maar dat het lijkt dat de gemeente Overbetuwe op dit punt in iets rustiger vaarwater is gekomen. Er lijkt overigens een (informatie-)systeem te worden aangeschaft die deze integraliteit zal gaan ondersteunen.

Verschillende bij de ondersteuning en uitvoering betrokkenen geven aan dat er nog zeker verbeterpunten zijn ten aanzien van de wijze waarop schuldhulpverlening in de praktijk invulling krijgt. Zo houdt de gemeente Overbetuwe zich over het algemeen aan de wettelijke termijnen (4 weken om te komen tot een afspraak en vervolgens 8 weken om te komen tot een besluit), maar blijkt in de praktijk dat tijdens deze periode de situatie vaak sterk verergert. Inwoners gaan in de praktijk namelijk meestal pas dan naar de hulpverlening wanneer het echt helemaal niet meer gaat, waardoor de situatie nauwelijks meer uitstel kan verdragen. Zorgvuldigheid hoeft niet altijd ten koste te gaan van de snelheid.

Daarnaast geven zij aan dat de gemeente Overbetuwe ieder contact met de doelgroep zou moeten aangrijpen om 'een aanbod te doen', bijvoorbeeld bij de aanvraag, toekenning of afwijzing van een voorziening.

[40] Interviews.
[41] Eindverantwoording van het uitvoeringsplan 'Opgeteld Beter', B&W 11 februari 2020, pagina 7 en interviews.

3. Het aanpakken van schulden en armoede op weg naar betaald werk

   Het is evident dat betaald werk een (belangrijk) onderdeel kan zijn bij de aanpak van problematische schulden. Nu is arbeidsparticipatie geen onderdeel van dit onderzoek. Wel merken wij op dat in het uitvoeringsplan Participatiewet 2019-2022 'Van Client naar kandidaat' het hebben van schulden en armoede genoemd wordt als een mogelijke belemmering voor het meedoen in de maatschappij en dat een dergelijke belemmering (voorafgaand, randvoorwaardelijk) dient te worden aangepakt.[42] Betaald werk lijkt in die zin (vaak) niet de oplossing voor schuldenproblematiek, maar een mogelijke uitkomst indien deze schulden worden aangepakt.

4. De (lokale) samenleving partner bij het oplossen en voorkomen van armoede en schulden?

   Met name met betrekking tot preventie en vroegsignalering zijn (een groeiend aantal) maatschappelijke partners betrokken. Hoe 'de samenleving', i.c. (groepen van) inwoners zelf betrokken wordt bij de aanpak van schulden wordt de rekenkamercommissie niet helemaal duidelijk. Dat geldt ook voor het aspect 'nazorg'. Er wordt door betrokkenen opgemerkt dat er met deze ambitie zou kunnen worden aangesloten bij 'Overbetuwe doet', maar dat dit 'niet zo hard loopt'. Overbetuwe doet is gericht op inwonersinitiatieven, maar het thema schulden en armoede moet maar net bij die initiatieven passen.[43]

   Er lijken dus weinig initiatieven vanuit de lokale gemeenschappen zelf. In dit verband merkte één van de geïnterviewden op dat de gemeenteraad 'had besloten dat dit door vrijwilligers zou moeten gebeuren'. Verschillende geïnterviewden geven in dit verband aan dat de gemeente Overbetuwe wellicht iets 'te optimistisch' is geweest over (de inzet van) de gemeenschap. Via de dorpsprofielen is het (wellicht) mogelijk om aan te geven of de benodigde informatie, kennis en kunde beschikbaar is.

   Vermoed wordt dat schaamte hier een belangrijke rol in speelt. Die schaamte maakt ook dat inwoners meestal (te) laat zijn of zich zelfs helemaal niet melden en dat de drempel naar het gemeentelijk inloopspreekuur over het algemeen als erg hoog wordt ervaren. Bij de maatschappelijke partners wordt nagedacht over een laagdrempelig 'breder spreekuur'. Daarnaast wordt er in dit verband een project gestart (met Forte Welzijn) om door inzet van 'ervaringsdeskundigen' schulphulpverlening uit de taboesfeer te halen.[44]

   Wel zijn er enkele tientallen vrijwilligers actief (begeleid door Forte Welzijn) die inwoners ondersteunen bij het invullen van formulieren voor bijvoorbeeld kwijtschelding, toeslagen en belastingen. Daarnaast zijn zij behulpzaam bij inrichten en bijhouden van de administratie en is er een toeslagenspreekuur. Indien er sprake is van complexe problematiek of er meerdere problemen aan de orde zijn dan wordt professionele hulp en begeleiding ingezet. Het bereik van deze vrijwillige ondersteuning is relatief groot gegeven het aantal inwoners dat van deze vorm van laagdrempelige ondersteuning gebruik maakt (circa 150). Waarschijnlijk als gevolg van het Covid-virus is dit aantal in 2020 een stuk lager (circa 100). Ook is de belangstelling onder inwoners om zich hiervoor als vrijwilliger aan te bieden relatief groot. Zo groot dat er op dit moment sprake is van een bescheiden wachtlijst.[45]

[42] Projectplan Van cliënt naar kandidaat, samen sterk voor een samenleving die werkt, 6 mei 2019, pagina 7.
[43] Interviews.
[44] Interviews
[45] Interviews

5. Kinderen (vanaf 18 jaar) als prioritaire doelgroep

   Uiteraard zijn (hun) ouders en niet de kinderen tot 18 jaar de primaire doelgroep van schuldhulpverlening. Overbetuwe heeft uiteraard voor deze groep binnen het lokaal armoedebeleid een aanbod, gericht o.a. kleding, huiswerkbegeleiding en leermiddelen. Dat is echter anders voor de groep jongeren vanaf 18 jaar. Die groep heeft, zoals we eerder zagen, wel degelijk te maken met schulden en schuldhulpverlening. Daar is, zoals we al eerder hebben aangegeven, een op maat gesneden aanbod voor gericht op de specifieke kenmerken van deze jongvolwassenen, ‘Geld(t) voor jou’.

6. Doelmatige minimaregelingen en inkomensondersteuning

   Weliswaar is erin het nieuwe beleid geen enkele activiteit opgenomen, Overbetuwe deed en doet van alles om de doelmatigheid van haar inzet te verbeteren. Zo is er geoefend met alternatieve vormen van beschermingsbewind en (pilot) coaching, wordt er geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering en wordt er geprobeerd om klantstromen (door middel van ICT-toepassingen) beter in beeld te brengen. De pilot coaching heeft geleid tot de inzet van 0,5fte maatschappelijk werk voor schuldhulpverlening.

   Ook binnen de keten wordt geïnvesteerd in onderlinge samenwerking en registratie waardoor er beter zicht is ontstaan op de gevoerde informatie- en adviesgesprekken en de inwoners die worden geholpen door PLANgroep. De Monitor Sociaal Domein zou daardoor beter inzicht moeten geven in de klantstromen. Of dat daadwerkelijk zo is heeft de rekenkamercommissie (nog) niet kunnen vaststellen.

De monitoring en resultaten

Methode (wijze waarop monitoring plaats vindt)

In het beleidsplan is aangegeven dat de voortgang, i.c. de monitoring en evaluatie van de diverse beleidsdoelstellingen en projecten zal plaatsvinden via de reguliere P&C-cyclus en de Monitor Sociaal Domein. Van pilotprojecten worden door het college aparte evaluaties opgesteld. Deze hebben we, hetgeen gegeven de beperkte tijd natuurlijk niet uitzonderlijk is, (nog) niet aangetroffen.

In het uitvoeringsplan is aangegeven dat de gemeenteraad jaarlijks in november geïnformeerd wordt over de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering (i.c. de in het hoofdstuk 'Uitvoering' beschreven prestaties en resultaten).[46] In het plan zijn verder de beleidsindicatoren uit het armoedebeleid opgenomen welke halfjaarlijks zouden moeten worden teruggekoppeld aan de gemeenteraad. Deze zijn hieronder weergegeven.[47] Duidelijk is dat een aantal indicatoren goed aansluiten bij de zes in het uitvoeringsplan opgenomen speerpunten. Met name de keuze om nadrukkelijk aandacht te besteden aan kinderen in armoede, vroegsignalering en het betrekken van de omgeving bij de aanpak van het vraagstuk is herkenbaar.

Opvallend is dat er voor de speerpunten (om via sociale participatie te komen naar) betaald werk, een doelmatige uitvoering of de integrale toegang geen indicator is opgenomen. Wat betreft het laatstgenoemde speerpunt zou je nog kunnen argumenteren dat dit minder een speerpunt dan wel een keuze betreft ten aanzien de wijze van uitvoering. Integrale toegang is namelijk geen (beleids-) doel in zichzelf.

Indicator	Peiljaar en/of 0-meting	Doelstelling
Aantal kinderen dat opgroeit in armoede	2015: 2,56%	2021: 2%
Aantal inwoners dat zich met financiële problemen meldt bij de gemeente	2018: ± 150	2020 e.v. > 175
Aantal intensieve schuldhulpverleningstrajecten	2018: 50	2021: 45
Gebruik minimaregelingen gericht op partipatie	2016: 26% van de doelgroep	2021: 50% van de doelgroep
Vroegsignalering via diverse vindplaatsen en partners	2020	2022: aantal meldingen is > 25
Beschermingsbewind versus lichter alternatief	2020	Afname beschermingsbewind ten gunste van lichter alternatief

Beleidsindicatoren uit: Uitvoeringsplan integraal armoedebeleid 2019-2022

Resultaten

Noch de jaarlijks in november aan de gemeenteraad beschikbaar te stellen informatie over de uitvoering, noch de tweejaarlijkse update van de beleidsindicatoren zijn aangetroffen.[48] Navraag leert ons dat deze rapportages ten behoeve van de gemeenteraad niet zijn gemaakt. Het is dus voor de rekenkamercommissie (en voor de gemeenteraad) niet mogelijk om te bepalen in hoeverre Overbetuwe op koers wat betreft de in het beleid opgenomen doelstellingen.

[46] Uitvoeringsplan integraal armoedebeleid 2019-2022, pag. 3.
[47] Uitvoeringsplan integraal armoedebeleid 2019-2022, pag. 6.
[48] Stand van zaken op vrijdag 4 december 2020.

Doeltreffendheid

Om de doeltreffendheid te kunnen bepalen hebben we beoordeeld of de in het beleidsplan opgenomen doelen zijn geoperationaliseerd in het uitvoeringsplan en of deze daadwerkelijk zijn uitgevoerd. De vergelijking van het resultaat met de in het beleid opgenomen indicatoren geeft ons een indruk van de doeltreffendheid van het beleid. Met andere woorden, bereikt u op de door u vastgestelde en door het college uitgevoerde wijze uw doel?

Omdat we geen beschikking hadden over geactualiseerde informatie ten aanzien van de door de gemeenteraad vastgestelde indicatoren hebben we ons oordeel over de doeltreffendheid mede ontleend aan een aantal gesprekken die we hebben gevoerd met de bij de uitvoering betrokken medewerkers en organisaties.

Daarnaast hadden we inzage in de Benchmarkrapportage 2019 van Divosa. Om precies te zijn de benchmark Armoede & Schulden Overbetuwe, waarin de gemeente Overbetuwe wordt vergeleken met gemeenten uit de 'eigen grootteklasse' en met omliggende gemeenten.[49] En dan vallen ons een aantal zaken op.

Hoewel Overbetuwe preventie tot één van de speerpunten van beleid heeft gemaakt en daar ook zichtbaar actief aan bijdraagt, laat de benchmark Armoede & Schulden Overbetuwe zien we dat de gemeente Overbetuwe (in 2019) geen activiteiten uitvoert ten aanzien van preventie bij doelgroepen. En dat is meer dan opvallend, gegeven de eerder gedane constatering dat Overbetuwe zich bijvoorbeeld wel degelijk richt op jongvolwassenen. Nu is preventie ook in de grootteklasse waarbinnen Overbetuwe zich bevindt geen gemeengoed (slechts een minderheid houdt zich hiermee bezig), in de omliggende gemeente is dit echter bij een (kleine) meerderheid inmiddels wel onderdeel van de lokale aanpak.[50]

Daarnaast valt op dat ook ten aanzien van het hebben van schriftelijke afspraken ten aanzien van extern verwijzen en signaleren er in Overbetuwe alleen nog maar schriftelijke afspraken (b)lijken te bestaan met woningcorporaties.[51] [52] Opvallend gegeven eerder gesignaleerde afspraken met het welzijnsorganisaties en een zorgverzekeraar. Opvallend is dat de helft of meer van de omliggende gemeenten afspraken hebben gemaakt met welzijnsorganisaties en zorgverzekeraars en in 38% van de gemeenten met nutsbedrijven. 63% van de omliggende gemeenten heeft, net als Overbetuwe, afspraken gemaakt met woningcorporaties.

Ook binnen de gemeentelijke organisatie van Overbetuwe bestaan er geen schriftelijke afspraken met betrekking tot het (intern) doorverwijzen naar schuldhulpverlening zodra er binnen de afzonderlijke organisatieonderdelen vermoedens bestaan omtrent een (dreigende) problematische schuldsituatie bij inwoners. In 40% van de omliggende gemeenten en 55% van de gemeenten in dezelfde grootteklasse bestaan deze afspraken.

Hoewel het percentage nazorg in Overbetuwe relatief hoog is (25%) geldt dat helaas ook voor de recidive dat op een zelfde percentage ligt. In beide gevallen meer dan tweemaal zo hoog dan bij gemeenten met een vergelijkbare grootte en omliggende gemeenten.[53]

[49] Divosa, Benchmarkrapportage 2019, Armoede & Schulden Overbetuwe, oktober 2020.
[50] Divosa, Benchmarkrapportage 2019, Armoede & Schulden Overbetuwe, pagina 7.
[51] Divosa, Benchmarkrapportage 2019, Armoede & Schulden Overbetuwe, oktober 2020, pagina 9/10.
[52] Convenant Pilot Actief eropaf, vroegsignalering, september 2019.
[53] Divosa, Benchmarkrapportage 2019, Armoede & Schulden Overbetuwe, pagina 85.

Doelmatigheid

Er is sprake van een doelmatige (beleids-)realisatie indien de (door de organisatie) ingezette middelen zich *redelijkerwijs* verhouden tot de resultaten en het (gerealiseerde) bereik van de beoogde effecten.

Voorwaarde is uiteraard dat er op de juiste wijze uitvoering wordt gegeven aan het vastgestelde beleid en hierop (indien nodig) bijsturing plaats vindt. Daartoe (maar ook met het oog op de rechtmatigheid) zouden er interne controles plaats moeten vinden om dit vast te (kunnen) stellen. Deze vinden in Overbetuwe intern niet plaats omdat de uitvoering van schuldhulpverlening is uitbesteed aan PLANgroep en omdat er geen specifieke geldstroom op klantniveau vanuit de gemeente mee gemoeid is.

Een externe auditor van de NVVK verzorgd deze audits 3-jaarlijks, voor het laatst in 2019. Hoewel PLANgroep, naar aanleiding van een verzoek daartoe door de rekenkamercommissie, aangeeft dat zij hier 'glansrijk' door heen is gekomen heeft de gemeente Overbetuwe (als opdrachtgever) hiervan (nog) geen rapportage ontvangen.[54] Dat is opvallend, daar de gemeente Overbetuwe zicht moet houden op de kwaliteit van de uitvoering. Verder verzorgt een kwaliteitsmedewerker bij PLANgroep intern steekproeven (10% van de besluiten). In 2020 lijken er alleen in de maanden juli, augustus en september steekproeven te hebben plaats gevonden.

In 2017 was er sprake van 154 klanten die gebruik hebben gemaakt van schuldhulpverlening. Vergeleken met de eigen grootteklasse is dit (per 10.000 inwoners) een gemiddeld aantal. Over 2019 zijn overigens geen gegevens aangetroffen.[55]

Er zijn in 2019 26 inwoners doorverwezen naar of benaderd door de gemeente of gemeentelijke uitvoeringsorganisatie (extern verwijzen of signaleren). Opvallend is het zeer lage aantal inwoners dat gebruik maakt van de collectieve aanvullende zorgverzekering. In 2019 betrof dit slechts 2% van de potentiële doelgroep (tegenover 26,3% in de eigen grootteklasse).[56]

Tot slot merken wij op dat hoewel de formatie die zich bezig houdt met schuldhulpverlening in de afgelopen drie jaar meer dan verdubbeld is (van 2,0 fte in 2017 naar 4,4 fte in 2019) deze (per 10.000 inwoners) weliswaar iets boven het gemiddelde van de omliggende gemeenten ligt, maar nog steeds aanzienlijk, zo'n 30%, onder het gemiddelde van de gemeenten in dezelfde grootteklasse.[57] Dit verschil is iets minder groot wanneer we deze formatie afzetten tegen het aantal klanten, maar nog steeds aanwezig. Er is daarmee, in relatie tot de waargenomen activiteiten, sprake van een doelmatige inzet.

De gemeente Overbetuwe besteedde in 2019 een (vergeleken met omliggende gemeenten) iets lager gemiddeld bedrag (per inwoner) aan schuldhulpverlening en een bijna twee keer zoveel per klant.[58] Dit is overigens inclusief de kosten van de gemeentelijke formatie en/of de kosten van uitbesteding. Desgevraagd merkt de portefeuillehouder op dat dit het gevolg lijkt van de gekozen aanpak waarbij met name is gekozen voor een inzet op 'zware' casussen.[59]

[54] E-mailbericht, Overbetuwe - PLANgroep, 3 november 2020.
[55] Divosa, Benchmarkrapportage 2019, Armoede & Schulden Overbetuwe, pagina 65.
[56] Divosa, Benchmarkrapportage 2019, Armoede & Schulden Overbetuwe, pagina 44.
[57] Divosa, Benchmarkrapportage 2019, Armoede & Schulden Overbetuwe, pagina 56.
[58] Divosa, Benchmarkrapportage 2019, Armoede & Schulden Overbetuwe, pagina 64.
[59] Interviews.

Conclusies

1. Er is sprake van een helder geformuleerde ambitie, helder geformuleerde doelen en een beperkt aantal indicatoren. Het lokaal schuldhulpverleningsbeleid heeft de couleur locale van Overbetuwe. Veel gemeenschapszin (de kerken, eerstelijn, onderwijs, werkgevers etc.) het ademt vitale gemeenschappen en gemeenschapszin uit. Dit is een consistente, in de uitvoering herkenbare ontwikkeling geweest vanaf 2007. De in het beleid opgenomen activiteiten sluiten daarmee goed aan op de vastgestelde doelstellingen.
2. Het beleid anticipeert op de (gewijzigde) Wet schuldhulpverlening 2021.
3. De uitvoering is helder en eenduidig belegd. Met de corporaties zijn goede, schriftelijke afspraken gemaakt over signalering, preventie en aanpak van (dreigende) schuldenproblematiek. Het is onduidelijk in hoeverre hiervan ook sprake is bij welzijnsorganisaties en zorgverzekeraars. Daarnaast is er weinig sprake van lokale (burger-) initiatieven.
4. Wat betreft de ‘feitelijke uitvoering’ en resultaten merken wij op dat maatschappelijke partners over het algemeen tevreden zijn over de afstemming met de gemeente Overbetuwe maar nadrukkelijk aandacht vragen voor de interne afstemming en doorlooptijden. Ook wordt de drempel tot de toegang als relatief hoog ervaren.
5. Hoewel er kwaliteitscontrole en interne controles plaats vinden bij PLANgroep wordt hierover niet gerapporteerd aan de gemeente Overbetuwe. De kwaliteit van de uitvoering van schuldhulpverlening door PLANgroep hebben wij daarmee niet kunnen vaststellen.
6. De bestuurlijk vastgelegde rapportagedocumenten hebben wij niet aangetroffen. Het is (vanwege het ontbreken van de afgesproken prestatie-indicatoren) lastig om eenduidige conclusies te trekken met betrekking tot de (mate van) doeltreffendheid. De commissie heeft desalniettemin de indruk gekregen dat er zowel ten aanzien van preventie als ondersteuning en concrete hulpverlening veel in gang is gezet. Wat betreft de inzet van de samenleving lijken de ambities (te) hoog. Wat betreft nazorg doet de gemeente Overbetuwe het goed, de recidive is echter hoog.
7. Ten aanzien van de doelmatigheid merken wij op dat Overbetuwe wat betreft de omvang van de uitgaven nauwelijks afwijkt van vergelijkbare gemeenten. Opvallend is dat de uitgaven weliswaar iets lager liggen, maar per cliënt tweemaal zo hoog dan gemiddeld bij vergelijkbare gemeenten.

Aanbevelingen (aansluitend bij de conclusies)

1. Geen aanbeveling
2. Geen aanbeveling
3. Laat afspraken met maatschappelijke partners schriftelijk vastleggen en zie periodiek toe op naleving of actualiteit van de gemaakte afspraken.
4. Geef bij de herijking van het beleid aandacht aan verkorting van doorlooptijden en interne afstemming. Ben u bewust van de factor ‘schaamte’ en overweeg in overleg met de maatschappelijke partners mogelijkheden om de toegang laagdrempeliger te maken. Gebruik daarnaast veel nadrukkelijker in al uw contacten met uw inwoners de kans om ‘een aanbod te doen’.
5. Zie toe op de kwaliteit van de uitvoering door externe hulpverleners en laat u hierover periodiek informeren.
6. Zie (als gemeenteraad) toe op de naleving van de met het college gemaakte afspraken omtrent monitoring van de prestaties, resultaten en effecten. Sluit wat betreft monitoring aan op het reguliere P&C-proces. Heroverweeg uw ambitie ten aanzien van het ‘inzetten’ van de gemeenschap en analyseer de relatief hoge recidive.
7. Analyseer het geconstateerde verschil tussen de lager de dan gemiddelde uitgaven voor schuldhulpverlening in Overbetuwe en veel hogere uitgaven per cliënt. Onderzoek of dit te herleiden is tot de keuze voor ‘zware casussen’ en wat hiervan de resultaten zijn.

- Stel een meerjarig ‘beleidskalender’ op voor die regelingen en verordeningen die (op basis van wet- en regelgeving of lokale uitwerking) periodieke actualisatie behoeven.

Bestuurlijke reactie

gemeente Overbetuwe

De rekenkamer
Drs. Smeets

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum	Verzonden d.d.
		21uit05266	16 maart 2021	16 MAART 2021
Onderwerp:		**Behandeld door**	**Telefoonnummer**	**Bijlage(n)**
Bestuurlijke reactie		M. van Veen	14 0481	

Geachte heer Smeets en overige leden van de Rekenkamer,

Wij danken u hartelijk voor de toezending van het onderzoeksrapport Schulphulpverlening in Overbetuwe 'Overbetuwe uit de schulden'. In uw mail van 25 februari 2021 vraagt u om onze reactie op het rapport, uiterlijk 18 maart 2021. Via deze brief ontvangt u onze reactie.

Wij herkennen het beeld dat is geschetst over onze gemeente ten aanzien van de beleidsmatige en de uitvoeringspraktijk van de gemeentelijke schuldhulpverlening. U geeft aan dat onze beleidsdoelen en de uitvoering daarvan in de praktijk in overeenstemming zijn met het hetgeen daarover is vastgelegd in beleid. En dat dit wordt herkend door de relevante ketenpartners. Daarnaast merkt u op dat met name borging van kwaliteit van de schulddienstverlening, monitoring en rapportage daarover, aandachtspunten zijn in onze gemeente.

Monitoring en rapportage zijn thema's die onze aandacht hebben over de volle breedte van het sociaal domein. Wij werken aan de monitor Sociaal domein waarin de kengetallen van schuldhulpverlening een plaats krijgen.

Uw rapport en uw aanbevelingen worden gepubliceerd in de periode dat we ons beleidsplan schuldhulpverlening aan het herijken zijn.

Op 23 maart 2021 hebben wij een werksessie georganiseerd met relevante interne en externe ketenpartners. Deelnemers hieraan zijn onder andere onze eigen schulddienstverleners, Stimulansz, Forte Geldzaken en onze eigen beleidsmedewerkers. Enkele leden van uw commissie zijn hiervoor ook uitgenodigd. De aanbevelingen die u heeft gedaan worden gedeeld met de genodigde partijen en hun visie ten aanzien van verbeterpunten op het gemeentelijke schuldhulpverleningsbeleid zal worden gevraagd.

Deze werksessie is onderdeel van onze werkwijze waarmee we bepalen op welke manier uw aanbevelingen een plek kunnen krijgen in het herijkingsproces. En het op te leveren beleidsplan schuldhulpverlening.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders,
de gemeentesecretaris,

P.J.E. Breukers.

de burgemeester

R.P. Hoytink-Roubos

Nawoord

De reactie van het college van B&W geeft ons geen aanleiding nadere opmerkingen te maken. Wij hopen met ons onderzoek een bescheiden bijdrage te hebben kunnen leveren aan de verdere verbetering van de wijze waarop de gemeente Overbetuwe invulling geeft aan haar ambities op het gebied van schuldhulpverlening en het voorkomen van problematische schulden.

21 maart 2021

Bijlage 1: Normenkader

Onderdeel	Norm	Waarneming/oordeel	*)
Beleid	a. Er is sprake van helder geformuleerde beoogde doelen (effecten) van het gemeentelijk schuldhulpverleningsbeleid.	a. Er is sprake van een helder geformuleerde ambitie en een beperkt aantal indicatoren.	+
	b. Het beleid sluit aan op de wijzigingen in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.	b. Het beleid anticipeert op de (gewijzigde) Wet schuldhulpverlening 2021	+
	c. Er is een heldere onderlinge samenhang tussen de doelstellingen en de in het beleid opgenomen activiteiten.	c. De in het beleid opgenomen activiteiten sluiten goed aan op de vastgestelde doelstellingen.	+
Uitvoering.	a. De uitvoering is binnen de organisatie helder en eenduidig belegd.	a. De professionele hulpverlening is uitbesteed aan PLANgroep. Daarnaast zijn maatschappelijke partners betrokken bij het signaleren, voorkomen en de aanpak van schuldenproblematiek en is er toegang en informatie georganiseerd.	+
	b. Het door de raad vastgestelde beleid wordt (meetbaar) daadwerkelijk uitgevoerd.	b. Zonder inzage in de audit hebben wij niet kunnen vaststellen of PLANgroep op de juiste wijze uitvoering geeft aan het lokaal beleid. Maatschappelijke partners geven navolgbaar uitvoering aan het beleid en met hen gemaakte afspraken. Van initiatieven uit de gemeenschap is nauwelijks sprake.	-/+

Controle/-toezicht	a. Intern is er sprake van (de inrichting van) ambtelijk en bestuurlijk toezicht op de naleving van de uitvoering. b. De gemeenteraad is in staat (gesteld) om de uitvoering van het beleid en het resultaat daarvan te controleren.	a. Er is geen sprake van een adequate inrichting van ambtelijk en bestuurlijk toezicht op de uitvoering. Rapportages ontbreken, interne controle ontbreekt en audits die plaats vinden bij de uitvoerder zijn niet raadpleegbaar. b. De gemeenteraad is niet geïnformeerd zoals vastgelegd.	- -
Doeltreffendheid	a. De door de raad vastgestelde ambities worden concreet gehaald b. Het beleid sluit aan op de wijzigingen van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.	a. Er zijn in 2020 geen geactualiseerde cijfers tav de indicatoren beschikbaar. De ambities ten aanzien van het betrekken van de gemeenschap bij schuldhulpverlening lijken (nog) niet te worden gehaald. Het aantal cliënten dat door of als gevolg van signalering door partners wordt doorverwezen lijkt lager dan de doelstelling. b. Het beleid anticipeert op de gewijzigde Wet schuldhulpverlening 2021	0/- +
Doelmatigheid	a. Er is sprake van een balans tussen de ingezette middelen en resultaten.	a. De ingezette middelen zijn vergelijkbaar ten opzichte van vergelijkbare gemeenten. De resultaten zijn vergelijkbaar, hoewel een hogere recidive	

**) Onvoldoende: -; Voldoende: +/-; Goed: +; Geen oordeel: 0*

Bijlage 2: Onderzochte documentatie

- Nota Schuldhulpverlening ‘Grip op de knip’, 2007
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening 2012
- Beleidsregel toelating schuldhulpverlening gemeente Overbetuwe 2012 (12BWB00029), 10 juli 2012
- Beleidsplan Schuldhulpverlening Overbetuwe, september 2014
- Startnotitie Integraal Armoedebeleid (januari 2019; 18uit27539).
- Overbetuwe SAMEN; Het gewone leven als basis, april 2019.
- Informatiememo, stand van zaken versnelde integratie statushouders, 14 januari 2019 (19int00151)
- Uitvoeringsplan Participatiewet; Van cliënt naar kandidaat, samen sterk voor een
- samenleving die werkt, 6 mei 2019 (18bij12472).
- Samen zorgen voor perspectief, visie en ontwikkeling Armoedebeleid 2019 – 2022, april 2019, vastgesteld door de gemeenteraad op 25 juni 2019.
- Tweede Kamer der Staten-Generaal, Kamerstuk 35316, Wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening ten behoeve van de uitwisseling van persoonsgegevens.
- Convenant Pilot Actief eropaf, vroegsignalering Overbetuwe (gemeente Overbetuwe, SGW Valburg, Vivare en Woningstichting Heteren), september 2019
- B&W-voorstel Eindverantwoording uitvoeringsplan Opgeteld Beter, februari 2020 (20bw000065), ter informatie aan de raad gestuurd.
- Nieuwkomers 2020 en verder. Integratie, Participatie en meedoen naar vermogen (20uit03160)
- Wet van 24 juni 2020 tot wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening ten behoeve van de uitwisseling van persoonsgegevens, juli 2020
- Divosa, Benchmarkrapportage 2019, Armoede & Schulden Overbetuwe, oktober 2020
- E-mailverkeer Gemeente Overbetuwe/ Bureau PLANgroep, november 2020
- Waarstaatjegemeente.nl

Bijlage 3: Geïnterviewde personen

Dimitri Hortshuis Tangelder (wethouder/ portefeuillehouder)

Marco van Veen (beleidsmedewerker schuldhulpverlening)

Dorothy van Delft, Marianne de Bakker (consulenten schuldhulpverlening)

Patrick Visser (Santé)

Foka Bruggema (Forte Welzijn/ Geldzaken)

Bijlage 4: Keten schuldhulpverlening

Keten en aanbod Schuldhulpverlening in beeld 2017

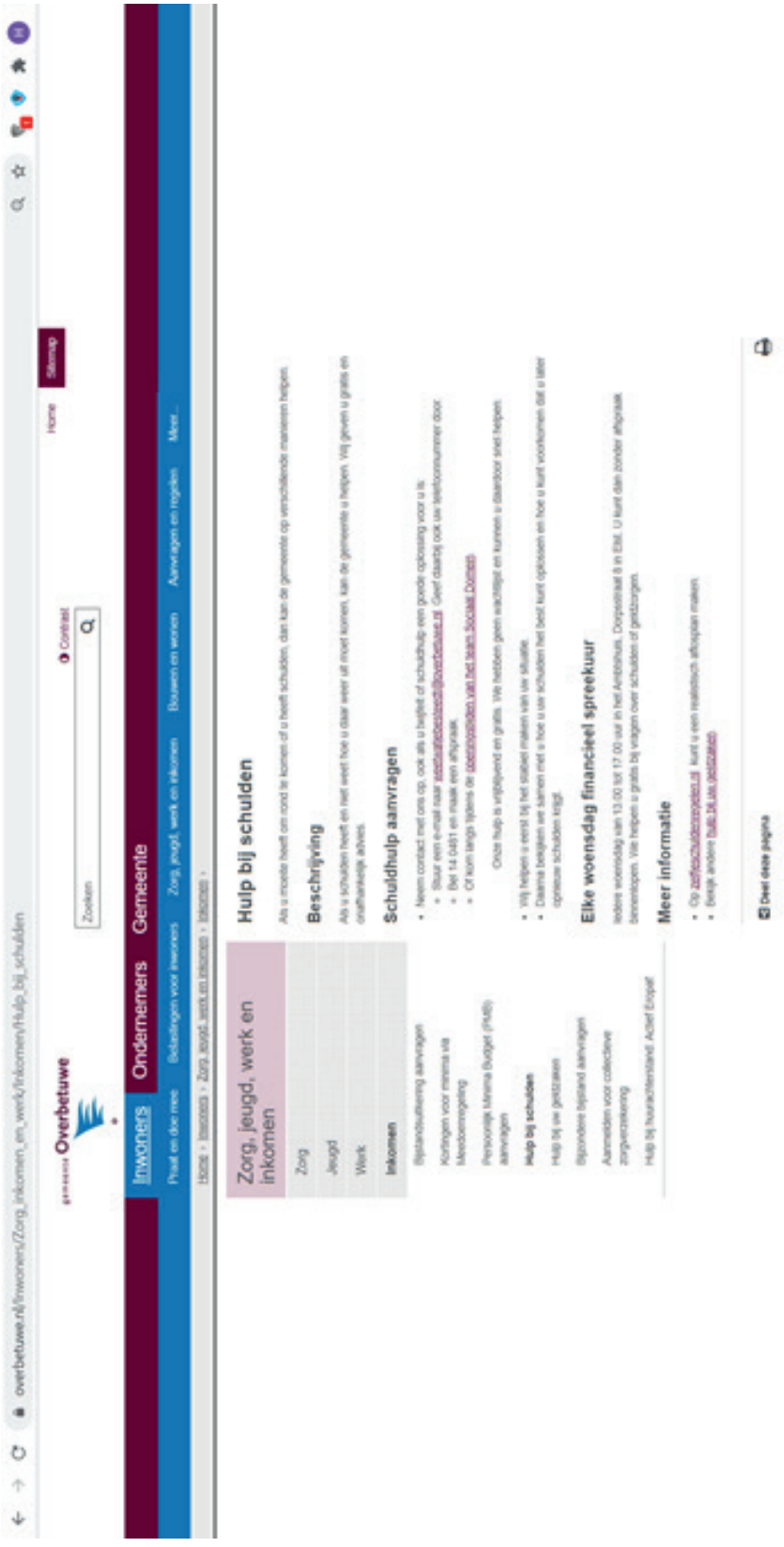
	Behoefte Inwoner	Signalering/toeleiding	Toegang	Traject	Nazorg
preventie	**Informatie** Informatie over SHV	Sociale Kernteam Forte Welzijn*	Website(s) KCC Forte Welzijn Gemeente SHV: -woensdagmiddag vrije inloop -de hele week telefonisch Do ochtend Spreekuur 1x mnd (voor professionals/vrijwilligers)		
	Voorlichting		Landelijke websites		
	Vroegsignalering Signalering van (tijdelijke) betalingsachterstanden	Individuele gegevens van woningstichtingen Nuon, Vitens, Menzis, CAK Gemeentelijke financiële administratie	Gemeente Forte Welzijn Levo** Gemeentelijke financiële administratie (bij beslaglegging)	Informatieve brief van Nuon (wet i.v.m. afsluiting) Bellen/uitnodigen voor BOM	
	Vraag Vraag om lichte tijdelijke ondersteuning: administratieve vraag geen problematische schulden	Sociale Kernteam Gemeente WMO huisbezoeken Aanvraag uitkering	Forte Welzijn STMR Gemeente SHV Sociaal Kernteam	Vrijwilligers ondersteuning van Thuisadministratie/ Formulier brigade	
Schulohulpverlening	**Tijdelijke hulp** Bij multi-probleem situatie	Sociale Kernteam Forte Welzijn STMR Gemeente schuldhulpverlening	Gemeente schuldhulpverlening STMR Forte Welzijn	Gemeente schuldhulpverlening Stabilisatie Integrale aanpak/regisseur traject Budgetbegeleiding Westerbeek Minnelijke traject van Schuldbemiddeling / Schuldsanering Bureau Zelfstandigen Arnhem***	Gemeente schuldhulpverlening Nazorggesprekken en telefoongesprekken (maatwerk)
Wettelijke	**Langdurige hulp**	Gemeente shv	Gemeente shv Bewindvoering	Gemeente schuldhulpverlening als regisseur van WSNP traject Westerbeek WSNP Bewindvoering	Gemeente schuldhulpverlening Nazorggesprekken en telefoongesprekken (maatwerk)
	Crisis Spoedprocedure Beslissing van de rechter Extra zorg bij jonge kinderen Seintje bij afsluiting van energie	Gemeente Veiligheid Woningstichting (vaak ontruiming) Deurwaarder	Gemeente schuldhulpverlening STMR Lejo bij kinderen onder de 18	Versnelde WSNP Moratorium (Westerbeek)	Gemeente schuldhulpverlening Nazorggesprekken en telefoongesprekken (maatwerk)

*Overal waar Forte Welzijn staat wordt bedoeld de thuisadministratie en formulierenbrigade

**Levo = Lokaal Expertiseteam; (LEVO) is een multidisciplinair team waarin organisaties, werkzaam binnen het sociale domein van de gemeente Overbetuwe, de verantwoordelijkheid voor het welzijn en de zorg van volwassenen integraal samenwerken. Het LEVO bespreekt casuïstiek en is er voor consultatie en advies.

***Bureau Zelfstandigen = Ondernemers die een eigen bedrijf hebben, kunnen andere trajecten volgen. Zij kunnen bijvoorbeeld schuldhulpverlening vragen bij hun boekhouder of administratiekantoor, bij een advocaat, banken of het Instituut Midden en Kleinbedrijf, of een beroep doen op het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen.

Bijlage 5: Webpagina ‘Hulp bij schulden’

Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon 14 0481
fax (0481) 372 482

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl

gemeente Overbetuwe